

ПРОБЛЕМИ УРБАНІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Реалії сьогодення свідчать, що проблеми урбанізації в контексті національної безпеки України є проблемою, яка серйозно хвилює громадських і державних діячів, науковців та простих громадян країни. Це пов'язано зі стрімким зростанням міст у регіонах, що розвиваються, незважаючи на відсутність необхідної інфраструктури, інституцій та достатнього економічного зростання. Водночас великі міста перебувають під значним тиском таких факторів, як міграція, соціальна нерівність, забруднення навколишнього середовища та зміна клімату. Тому, окрім традиційних загроз, таких як: війна, політична нестабільність, стихійні лиха, суспільство стикається з появою на початку ХХ–ХХІ століття великої кількості якісно нових загроз національній безпеці [3, с. 343].

Усе це, у свою чергу, вимагає нової парадигми безпеки в інтересах виживання та окремих людських спільнот і всього людства. Це пов'язано насамперед з тим, що процеси глобалізації посилили взаємозалежність природи і суспільства, людини і суспільства, а отже - наукове осмислення, всебічний аналіз і розвиток теоретичних поглядів, здатних адекватно відобразити в наукових категоріях уявлення про сучасні процеси, від яких залежить національна безпека [4, с. 102].

Урбанізація як глобальний процес є предметом багатьох наукових дискусій, що характеризується різноманітністю, а іноді й полярністю теоретичних підходів до пояснення її природи. Так, вивчення процесів урбанізації у своїх дослідженнях формують такі зарубіжні вчені, як В. Шукла, Д. Харві, П. Нокс, Л. Маккарті та ін. Щодо дослідження сутності поняття урбанізації, то вивченням даного питання займалися М. Аверкіна, І. Гукалова, Н. Омельченко, Д. Кузьменко, К. Сегіда, Є. Перчик та ін. Серед сучасних дослідників процесів урбанізації можна виділити Д. Бірюкову, С. Дорогунцову, В. Шкуро та ін. Проте, не дивлячись на доволі великий інтерес до даного питання, сьогодні, є необхідність його подальшого дослідження та вивчення.

Урбанізація є глобальним процесом, який властивий сучасному етапу розвитку суспільства і як історична модель характеризується кількома взаємопов'язаними явищами:

- швидким зростанням міського населення;

- зростанням кількості міст і концентрацією центрів промисловості, науки і культури;
- збільшенням кількості міст;
- формуванням специфічних умов міського способу життя [5].

Рушійними силами урбанізації є розвиток продуктивних сил, технічний і соціальний прогрес, розширення суспільного поділу праці, підвищення продуктивності праці в сільському господарстві, збільшення територіальної та соціальної мобільності [2, с.13].

Щодо зростання міського населення, то сьогодні це відбувається в регіонах, лише за наявності надлишку сільського населення, що створює демографічний тиск. Для ряду регіонів, що розвиваються таку ситуацію часто називають shantytown, - це наявність великої кількості міського населення за відсутності реального попиту на таку робочу силу. Така ситуація призводить до величезних територій нетрів, маргіналізації населення, швидкого погіршення санітарно-епідеміологічної ситуації, зростання злочинності та деградації міської інфраструктури та міського способу життя [1, с 98].

Таким чином, така ситуація не лише створює значні проблеми для функціонування міст та спричиняє реальну деградацію міста, а й являє собою небезпечну ситуацію в соціально-політичному плані, оскільки наявність значної частини маргіналізованого населення є потенційною загрозою соціального вибуху та являє собою ризик і загрозу національній безпеці створюючи диспропорції, які можуть призвести до соціально-політичної та економічної нестабільності в країні та регіонах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гайко О.С. Проблеми урбанізації та деурбанізації в контексті міжнародної безпеки. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*, 2021. 39, С. 93-99.
2. Засадко В.В. Роль урбанізації в контексті економічної безпеки та глобалізації: теоретичний зріз. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 11. С. 12-15.
3. Сергієнко Т.І. Національна безпека України в сучасній геополітичній ситуації. Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук: збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мелітополь, 24 листопада 2021 р.) / ТДАТУ: ред. кол. Ломейко О. П., Єременко О. А., Михайлов В. В [та ін.]. Частина 2. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. С. 343-345.
4. Сергієнко Т.І., Бабарикіна Н.А. Міжнародні організації та їх роль у вирішенні глобальних проблем щодо врегулювання політичних конфліктів.

HUMANITIES STUDIES: збірник наукових праць / гол. ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Випуск 9 (86). С. 101-108.

5. Шинкаренко І. О. Психічне здоров'я особистості як складова національної безпеки України. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції* (ДДУВС, 13.03.2020). URL: <https://er.dduvs.in.ua/jspui/bitstream/123456789/4603/1/17.pdf> (дата звернення 15.04.22).